

Motion till riksdagen

1988/89:Ub216

av Ulla Tillander och Kjell-Arne Welin (c, fp)

Stödet till folkhögskolorna

Den svenska folkhögskolan har i mer än hundra år varit ett värdefullt och i många fall oundgängligt komplement till det obligatoriska utbildningsväsendet. Bl.a. har åtskilliga politiker på olika nivåer i samhället fått sin grundläggande skolning vid folkhögskola.

Trots utbyggnaden av andra skolformer har folkhögskolan på intet sätt spelat ut sin roll. Snarare tvärtom. Fortfarande finns det många vuxna, för vilka folkhögskolan utgör det enda fungerande utbildningsalternativet. Det gäller t.ex. lågutbildade och invandrare.

För ungdomar, som av olika anledningar har slagits ut från gymnasium eller Komvux – och denna grupp är mycket stor – är folkhögskolan den sista möjligheten att reparera bristfälliga kunskaper och vikande självtillit.

Härtill kommer att folkhögskolan kan erbjuda många linjer med specialinriktningar som är svåra att finna på annat håll i utbildningsväsendet.

För stora grupper i samhället är det således av vitalt intresse att folkhögskolorna ges sådana bidrag att de kan fylla sin uppgift på bästa möjliga sätt. Tyvärr visar staten en tilltagande njugghet mot folkhögskolan.

För närvarande håller en utredning på att kartlägga folkhögskolornas totala situation. Utredningen kommer inte att vara klar förrän nästa år och man kan ännu inte säga, om dess resultat kommer att vara till gagn eller förfång för folkhögskolan.

Hittills har folkhögskolornas statsbidrag gradvis trappats ner. För att klargöra detta är det nödvändigt att beskriva bidragssystemet. Varje skola erhåller bidrag enligt följande formel:

Lönekostnad i L 13:6 x Antalet elevveckor vid skolan x 0,0036.

Talet 0,0036 är en s.k. resursfaktor. Genom att höja eller sänka faktorn påverkar man bidraget. Den 1 juli 1982 sänktes resursfaktorn från 0,0038 till 0,0037 och den 1 juli 1984 sänktes den till 0,0036.

Fullt statsbidrag utgår endast till skolans 5,100 första elevveckor. Därefter sänks bidraget gradvis till noll. Dessutom har varje skola ett "tak" för sina bidrag, dvs. bidrag betalas endast ut för det antal elevveckor skolan genomsnittligt haft de två senaste åren. Överskrider en skola sitt "tak" får den alltså normalt klara sig utan statsbidrag för den överskjutande delen. Detta har gällt från läsåret 1983/84. En följd har givetvis blivit att skolorna fått svårt att satsa på nya kurser – även sådana som kanske skulle ha varit till stort gagn för samhället.

Det faktum att statsbidraget sedan åtskilliga år baseras på lärarlönen i L 13:6 har inneburit ett betydande avbräck för skolorna. Eftersom lärarlönerna

släpat efter prisstegringarna, har bidragets "köpkraft" år från år urholkats. Dock har detta ingen betydelse när det gäller bidraget till lärarlönerna. Så länge skolan håller sig under 5.100 elevveckor/år erhåller den bidrag till de faktiska lärarlönerna, även om dessa ligger över L 13:6.

Det väsentliga är att endast 70 % av statsbidraget åtgår till löner och sociala kostnader för lärarna. Resterande 30 % är ett s.k. kringbidrag, som skolan får använda till räntor på lån, till underhåll av lokaler, till undervisningsmaterial, till lön åt övrig personal m.m. På dessa områden har kostnaderna stigit betydligt – samtidigt som bidraget legat stilla.

Inför 1989 års statsbudget föreslog SÖ därför att folkhögskolornas statsbidrag skulle baseras på L 15:8 i stället för på L 13:6. För en skola med 5.100 elevveckor skulle det betyda att kringbidraget höjdes med ca 80 000 kronor per år, en inte obetydlig förstärkning för en skola med trängd ekonomi. SÖs förslag lämnades dock utan avseende i årets budget. Vi anser att SÖs förslag bör följas.

Staten har vidtagit ytterligare en åtgärd, som är till nackdel för folkhögskolan som helhet. Man har medgivit inrättandet av ett antal nya folkhögskolor, något som i och för sig är positivt. Finansieringen av de nya skolorna har emellertid skett genom att man tagit elevveckor från befintliga skolor. Under förra året innebar detta att flertalet etablerade skolor framtogs 1,9 % av det totala antalet elevveckor från gamla till nya skolor. 1 % betyder 6.300 elevveckor, dvs. drygt årstilldelningen för en hel folkhögskola.

Fortsätter denna omfördelningspolitik kommer de äldre folkhögskolorna inte bara att tvingas minska sin verksamhet. Anställningstryggheten för en del av deras lärare kommer att försvinna. Det är svårt att förstå vilka vinster detta skulle innebära.

Vi anser att folkhögskolan är en så värdefull utbildningsinstitution att den borde ges garantier dels för att statsbidraget följer penningvärdet, dels för att skolorna skall få behålla antalet elevveckor intakt.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående statsbidraget till folkhögskolan,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tilldelningen av elevveckor till nya folkhögskolor sker på sådant sätt att antalet elevveckor för befintliga skolor inte minskas.

Stockholm den 19 januari 1989

Ulla Tillander (c)

Kjell-Arne Welin (fp)

